

Vodni viri Istre

Dve ponudbi za izdelavo študije LJUBLJANA – Direkcija za vode je po poročanju STA do včerajšnjega roka prejela dve ponudbi za izdelavo primerjalne študije variant v projektu zagotovitve vodnih virov slovenske Istre in zaledja. Študija, na podlagi katere bodo pristopili k zagotavljanju dodatnega vodnega vira, naj bi bila predvidoma zaključena do konca prihodnjega leta. Če bo postopek izbire in odločanja brez posebnosti, bo podpis pogodbe z izbranim izvajalcem študije marca, študija pa bi lahko bila zaključena do konca leta 2021. K. H.

Turizem Na Ljubljanskem gradu največ tujih turistov

LJUBLJANA – Števci prehodov so lani zabeležili 1,34 milijona obiskovalcev Ljubljanskega gradu, tirna vzpenjača pa je prepeljala dobrih 590.000 potnikov, kar je 9,5 odstotka več kot leta 2018. V grajskih prostorih je bilo 610 različnih dogodkov, od aprila do konca oktobra so imeli na Gradu več kot 100.000 obiskovalcev na mesec, avgusta več kot 200.000. Sodeč po prodanih vstopnicah je bilo 75,8 odstotka obiskovalcev iz tujine, največ iz Italije, Velike Britanije, Nemčije, ZDA, Južne Koreje, Francije, Španije, Nizozemske, Tajvana in Hrvaške, poroča STA. K. H.

Direktor občinske uprave Osem prijav za naslednika Buležana

PIRAN – Na razpis Občine Piran za direktorja občinske uprave je prispelo osem prijav, so za STA pojasnili na občini. Kandidati morajo imeti najmanj univerzitetno izobrazbo ali visoko strokovno izobrazbo s specializacijo ali magistriranjem ter najmanj sedem let delovnih izkušenj. Od odstopa Aleša Buležana septembra lani po zapletih s sprejemanjem investicijskega načrta za ribiško pristanišče Seča občinsko upravo kot v. d. vodi Vesna Vičič, pred tem je bila vodja urada za urejanje prostora na izolski občini. P. Z.

Korak bliže zdravljenju raka s protoni

Srečanje na IJS Dva predloga vzpostavitve centrov za protonsko zdravljenje raka

LJUBLJANA – Na Inštitutu »Jožef Stefan« (IJS) so včeraj gostili domače in tuje strokovnjake za zdravljenje raka s protonsko terapijo. Ti so predstavili dva predloga vzpostavitve centrov za zdravljenje – regijskega, v katerem bi sodelovale države jugovzhodne Evrope, in slovenskega, ki bi deloval na onkološkem inštitutu.

MIHA PRIBOŠIČ

Protonska terapija, ki z žarkom protonov učinkoviteje uničuje rakaste tumorje in manj prizadene zdravo tkivo, v svetu že pomembno dopolnjuje sodobne načine zdravljenja raka z obsevanjem. Njena glavna prednost v primerjavi s fotonskim in elektronskim je, da je vstopna doza zelo majhna, na cilju v tumorju pa velika, večina

6000

bolnikov na leto pri nas potrebuje obsevanje, desetina jih je primernih za protonsko terapijo

- Protoni v tumor dostavijo enako sevanje kot fotoni, a poškodujejo manj zdravega tkiva.
- Kljub cenejšim obsevalnikom je protonska terapija že dražja od fotonske.
- Pri nas pospeševalnike in sisteme za zdravljenje z delci razvija podjetje Cosylab.

energije žarka se odloži v območju tumorja, zato je tkivo v neposredni bližini obsevano s precej manjšo dozo. Zaradi tega je metoda primerna za zdravljenje otrok, pri odraslih pa je dobrodošla za bolnike s tumorji na posebno občutljivih mestih.

Slovenski center za zdravljenje in znanje

V Sloveniji že nekaj let obstaja pobuda za center za protonsko zdravljenje, ki je nastala v sodelovanju strokovnjakov z Onkološkega inštituta Ljubljana, Inštitutom »Jožef Stefan« in podjetjem Cosylab.

Bolniki iz Slovenije zdaj hodijo na protonsko terapijo v Avstrijo, Italijo in Nemčijo. FOTO SHUTTERSTOCK

Po besedah Primoža Strojana z onkološkega inštituta bi v centru na leto zdravili okoli 600 bolnikov, od tega 85 do 90 odstotkov Slovencev, preostali bi bili iz okoliških držav, bi se zdravili samoplačniško ali pa bi bili napoteni na zdravljenje v Slovenijo na podlagi meddržavnega sporazuma.

Pobudo za ustanovitev protonskega centra pri nas so do zdaj ugodno ocenili na nekaterih strokovnih posvetih in razvojnih forumih, na katerih so poudarjali, da Slovenija z velikim in dobro organiziranim onkološkim inštitutom ni premajhna za takšen projekt. Za center bi bilo treba zgraditi poseben objekt za dva protonska sistema. Takšen center je po besedah Primoža Strojana z onkološkega inštituta v vidika napredka zdravstva primerljiv z uvedbo novih zdravil v onkologiji. Primarno bi se v centru ukvarjali s kliničnim delom, torej z zdravljenjem bolnikov, pa tudi z raziskava-

mi, ki bi bile povezane s kliničnim delom.

Pobuda za regionalni center

Na Inštitutu »Jožef Stefan« so predstavili tudi pobudo za gradnjo mednarodnega regionalnega centra za znanstvenoraziskovalno delo in zdravljenje bolnikov z rakom s protonsko terapijo. Pri vzpostavitvi bi sodelovale države jugovzhodne Evrope, kjer tvornega centra še ni, zato bolnike pošiljajo na zdravljenje v druge države Evrope, iz Slovenije predvsem v Italijo in Avstrijo, delno tudi Nemčijo.

Po besedah črnogorske ministrice za znanost Sanje Damjanović, ki vodi usmerjevalni odbor za vzpostavitev inštituta, bi v takšnem regijskem centru z najnovejšimi protonskimi obsevalniki na leto zdravili 500 bolnikov iz vse regije, poroča STA. Poleg zdravljenja bi se prav tako ukvarjali z razvojem novih tehnologij in

metod zdravljenja ter z raziskavami. Gradnjo bi lahko začeli leta 2023, in če bi šlo vse po načrtih, bi leto 2028 lahko začeli zdraviti prve bolnike, je dejala.

Po mnenju Andreja Studena z Inštituta »Jožef Stefan« sta to predloga, pri katerih je uporabljeno ista tehnologija, a so njeni cilji popolnoma različni. Tako ne gre za konkurenčni projekt, ampak imata možnosti za medsebojno dopolnjevanje. Po njegovem

mnenju bi bil slovenski protonski center idealna referenca za uvedbo protonske terapije v regijo.

V Sloveniji že obstaja skupina, ki jo sestavljajo raziskovalci in zdravniki, ki se v različnih projektih ukvarja s tem področjem. Prav tako bi protonski center lahko umestili zraven reaktorja Inštituta »Jožef Stefan«. Dolgoročno pa bi centra lahko združili – tako lokacijsko kot tudi znanstveno, je predlagal Studen.

IZ CERNA V MEDICINO

Po podatkih iz leta 2017 je v svetu v klinični uporabi 79 centrov za protonsko terapijo, od tega 27 v ZDA, 18 na Japonskem, preostali pa v Avstraliji in po zahodni Evropi. Medtem ko pri fotonski radioterapiji pospešujejo elektrone v linearnem pospeševalniku, so za protonsko terapijo potrebni posebni pospeševalniki – ciklotroni ali sinhrotroni. Tehnologija je podobna tisti, s katero so fiziki v Cernu leta 2012 odkrili Higgsov bozon. To pomeni, da je radioterapija tehnološko najkompleksnejša veja medicine, njen razvoj pa neločljivo povezan z razvojem sodobne fizike.

Kako do osebnega zdravnika v Ljubljani

Kadrovska kriza v družinski medicini Sindikat upokojujencev zahteva takojšnjo ureditev primarnega zdravstva

LJUBLJANA – V ZD Ljubljana ni niti enega družinskega zdravnika, ki bi sprejemal nove paciente. Podatkov, koliko ljudi pri njih čaka na opredelitev, nimajo, prav tako jih nimajo na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), kjer pravijo, da bi to vprašanje morali postaviti ZD Ljubljana. V sindikatu upokojujencev Slovenije (SUS) jim zmanjkuje potrpljenja. Zahtevajo takojšnjo ureditev primarnega zdravstva v prestolnici.

BRIGITE FERLIČ ŽGJARNAR

Z zaskrbljenostjo ugotavljajo, da so Ljubljančanom in tudi širše v slovenskem prostoru kršene temeljne človekove pravice. Iz ustave je namreč razvidno, da ima vsakdo pravico do zdravstvene varstva, a kaj ko ta v praksi za marsikoga ni zagotovljena. »Problem je, da več tisoč zavarovancev v glavnem mestu ne more dobiti svojega izbranega oziroma družin-

Čeprav po podatkih ZZZS 12 zdravnikov v Ljubljani ne dosega glavarinskih količin, nihče ne sprejema novih pacientov. FOTO BLAŽ SAMEC

skega zdravnika, ker ti od leta 2017 ne sprejemajo, ne vpisujejo novih bolnikov v svojih ambulantah.« je v javnem pismu navedel Peter Husar, predsednik osrednjeloslovenskega Območnega odbora SUS. Po njegovem mnenju je tako stanje posledica dogovora ministrstva za zdravje in zdravniških organizacij za zmanjšanje delovnih obremenitev zdravnikov, iz katerih izhaja znižanje normativov oziroma zmanjšanje števila opredeljenih pacientov in znižanje glavarinskih količin: »Ti podpisani dogovori niso temeljili na oceni stanja, ali ima Slovenija dovolj zdravnikov. Ministrstvo za zdravje je sledilo le njihovi zahtevi po manjših obremenitvah in višjem plačilu.« V SUS zato od ministrstva zahtevajo, da državljanom takoj zagotovijo dostop do zdravstvenih storitev na primarni ravni. Predlagajo, da ministrstvo ljudi, ki še iščejo osebnega zdravnika, obvesti, kje bodo lahko uredili svojo težavo z zdravstveno oskrbo.

Ministrstvo za zdravje naj po njihovem mnenju tudi prouči utemeljenost dogovorov z zdravniškimi organizacijami iz leta 2017, ki so poslabšali zdravstveno varnost ljudi, ter zaradi dostopnosti in zagotavljanja zdravstvenih storitev začasno zamrznje citirani sporazum, dokler ne bodo zagotovljeni pogoji za njegovo izvajanje in celovito zdravstveno varstvo, kot ga določa slovenska zdravstvena zakonodaja.

Težave zaradi dolgih odsotnosti

Trend upokojevanja zdravnikov, skupaj z nižjim glavarinskim količnikom in pomanjkanjem specializantov, je neizprosno kazalnik. V ZD Ljubljana bo – če ne bo pričakovanih sprememb – kmalu primanjkovalo 65 zdravnikov, je za Delo pred kratkim povedal direktor Rudi Dolšak.

Na ZZZS v zvezi s to problematiko vsak dan prejemajo obvesti-

la zavarovanih oseb o težavah pri izbiri osebnega zdravnika. Menijo, da pri številnih novih zdravnikih očitno še ne deluje stimulacija iz aneksa 2 – zvišanje plače v primeru preseganja količinov, prav tako zdravniki niso zainteresirani za dodatno opredeljevanje zavarovanih oseb. S seznama ZZZS je razvidno, da trenutno kar 12 družinskih zdravnikov v ZD Ljubljana ne dosega glavarinskih količinov in bi še morali sprejemati paciente, vendar so že dolgo odsotni zaradi bolniškega ali porodniškega dopusta.

Medtem ko odrasli v ZD Ljubljana trenutno ne morejo izbrati zdravnika, ima proste kapacitete šest zdravnikov predšolskih otrok, deset zdravnikov šolskih otrok in dve ginekologinji.

Podatki ZZZS kažejo, da v Sloveniji 24,4 odstotka vseh družinskih in otroških zdravnikov ne dosega glavarinskega količnika na tim. To pomeni, da morajo sprejemati nove paciente.

Posebna izdaja v prodaji

Popestrite si praznične dni z branjem obogatene Sobotne priloge.

Delo d.o.o., Dunajska 5, SI 1500 Ljubljana, 1018471

sobotna priloga

60 strani vrhunskega branja za 2,5 evra.

Na voljo na prodajnih mestih po Sloveniji. **DELO**

Odmevne knjige prihajajoče sezone

Mladinska knjiga Novo programsko leto objublja široko paleto atraktivnih izdaj

LJUBLJANA – V ljubljanskem konzorciju je Mladinska knjiga predstavila program letošnjih knjižnih izdaj, ki prinaša veliko odmevnih naslovov, tako svetovno uveljavljenih avtorjev kot domačih peres. Prihajajoče izdaje so nam predstavili glavni urednik Mladinske knjige Bojan Švigelj, vodja uredništva leposlovja Andrej Ilc in vodja knjižnega založništva Tatjana Cestnik.

ANDREJ PREDIN

Statistika lanskega leta razkriva, da nam je to samo v knjižnem založništvu prineslo 251 novosti in 106 ponatisov v skupni nakladi 674.312 izvodov. Skupna naklada vseh izdaj Mladinske knjige pa je preseгла milijon enot. Najuspešnejša knjiga lanskega leta je bila *Modrost volkov* Elli H. Radinger, drugo mesto je zasedla knjiga *Kako izgoreti* Aljose Bagola (na visoko mesto se je zavilhtela, čeprav je izšla konec leta), tretja pa je bila uspešnica *Popolna omama, Droge v tretjem rajhu* Normana Ohlerja.

Tudi letošnji program nam bo postregel z vrsto odmevnih del, zato je težko izbrati, katera izpostaviti. Med otroškimi in mladinskimi leposloviem bo veliko pozornosti pritegnila težko pri-

čakovana zbirka pravljic slavnega Hansa Christiana Andersena *Zlate Andersenove pravljice*. »Hans Christian Andersen je avtor več kot 150 pravljic, v slovenščino jih je prevedenih polovica, ne veliko več,« je povedal Andrej Ilc. »Zadnjih 20 let jih beremo v prevodu iz danščine Silvine Oreš Kos. Letos bomo izdali posebno izdajo 50 pravljic z ilustracijami cele kopicе slovenskih ilustratorjev. Največ sta ga ilustrirali Marija Lucija Stupica in Marlenka Stupica, eno celo knjigo je ilustrirala tudi Suzi Brilej.« V prihajajoči knjigi bo vsa-

Izdaje leta 2019

535 naslovov
251 knjižnih novosti
106 ponatisov
674.312 knjižnih izvodov

DELO VIF.MIZ

Tatjana Cestnik in Andrej Ilc sta razkrila obetavno napoved prihajajoče knjižne sezone Mladinske knjige.

ka pravljica bogato ilustrirana, ne zgolj z eno ilustracijo. Ponovno knjižno izdajo bo dočakala tudi Hana Stupica. Gre za knjigo *Zajčkova hišica* Anje Štefan, ki ima, kot zanimivost, rojstni dan 2. aprila, tako kot Andersen.

Omeniti velja tudi izid kartonke *Enci Benci na Kamenci*, knjige *Miceno svobodno ljudstvo* Terryja Prachetta in z modro ptico nagra-

jene knjige *Skrivno društvo KRVZ* Simone Semenič. V kategoriji Nova slovenska knjiga bomo brali Aleša Bergerja – *Vicmaher*, Brino Svit – *Nove definicije ljubezni* in Carlosa Pascuala – *Kronike* (knjiga je pisana v španščini, a bo najprej izšla v slovenščini). *Na balkonu visoke hiše* je naslov prihajajoče antologije najkrajše slovenske pripovedi. Zanimivo branje bo prevod

korejske avtorice Han Kang *Vegetarijanka*, zabavne in inteligentne knjige *Ljubezen v krizi* Daniele Krien, prihaja tudi knjiga Harukija Murakamija *Uboj Komturja*, listali bomo *Sirene*, ki so prvenec Josepha Knoxa, nove zvezde kriminalke, in seveda težko pričakovano knjigo *Številno prebivalcev: 990* – nespornega kralja švedskega noirja Joja Nesboja.

FOTO ANDREJ PREDIN